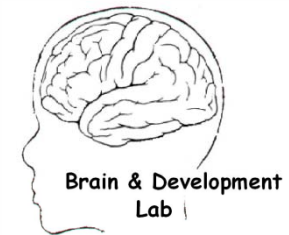

VMBO-congres, 9 november 2009

Ontwikkellende hersenen

Eveline Crone

Brain & Development lab Leiden :
www.brainanddevelopmentlab.nl

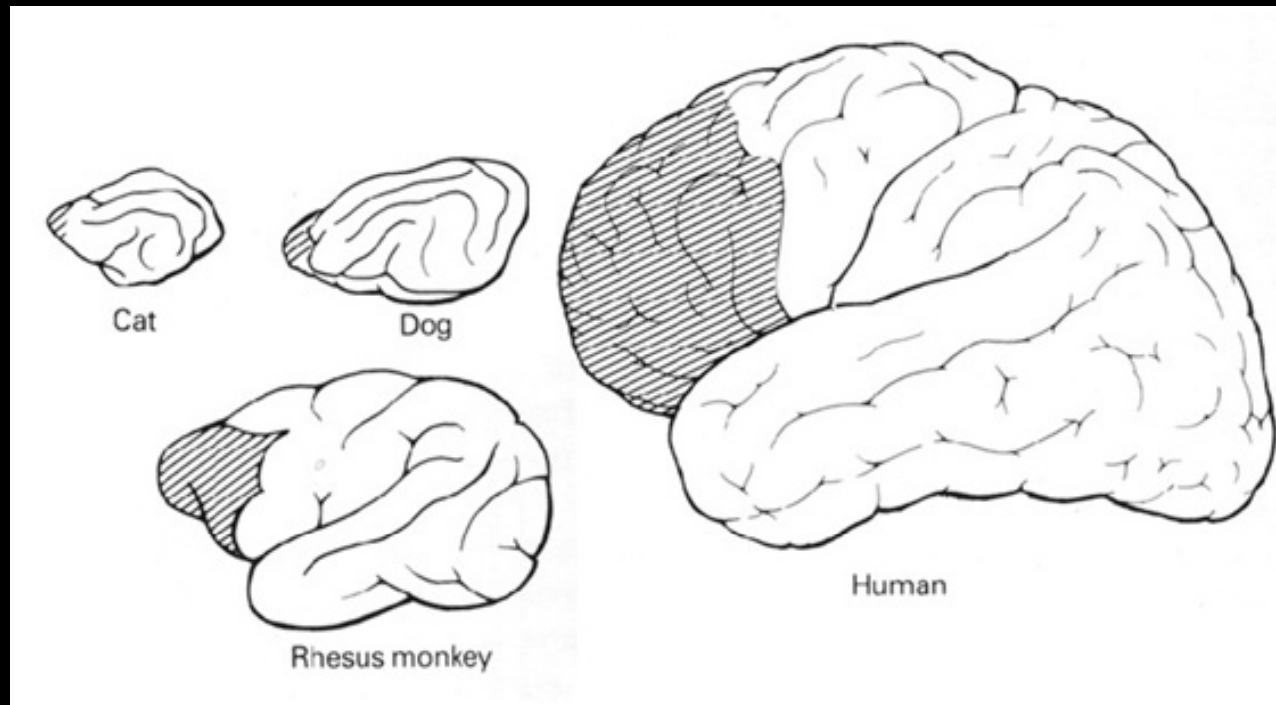
Brein en onderwijs

- Op welke leeftijd zijn scholieren in staat om keuzes te maken over vakken/ stromingen?
- Wat kan een leraar doen met kennis over de hersenen, bijv bij herkennen van talent?
- Zijn de hersenen trainbaar zodat leerlingen toetsen beter kunnen maken?
- Hoe ver zijn we eigenlijk met onze wetenschappelijke kennis om deze vragen te beantwoorden?

Kenmerken van de adolescentie

- Veranderingen in controle vaardigheden =
Sturen van eigen gedrag
  - ⇒ Kennisvaardigheden (belangrijk voor school, planning, geheugen)
  - ⇒ Emotionele vaardigheden (beloningsgericht, korte termijn)
  - ⇒ Sociale vaardigheden (vriendschappen, perspectieven tegen elkaar afwegen)
- Doen een beroep op verschillen hersengebieden

Een rol voor de hersenen

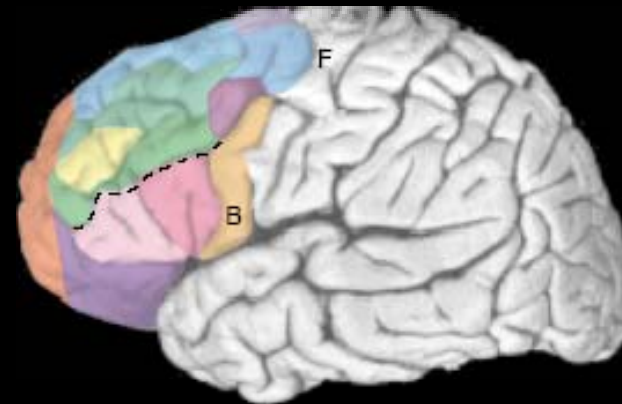

Prefrontale cortex belangrijk bij cognitieve controle:

- Proportioneel groter bij mensen dan dieren.
- Goede locatie: connecties met bijna gehele hersenschors.

Controle en Prefrontale Cortex (PFC)

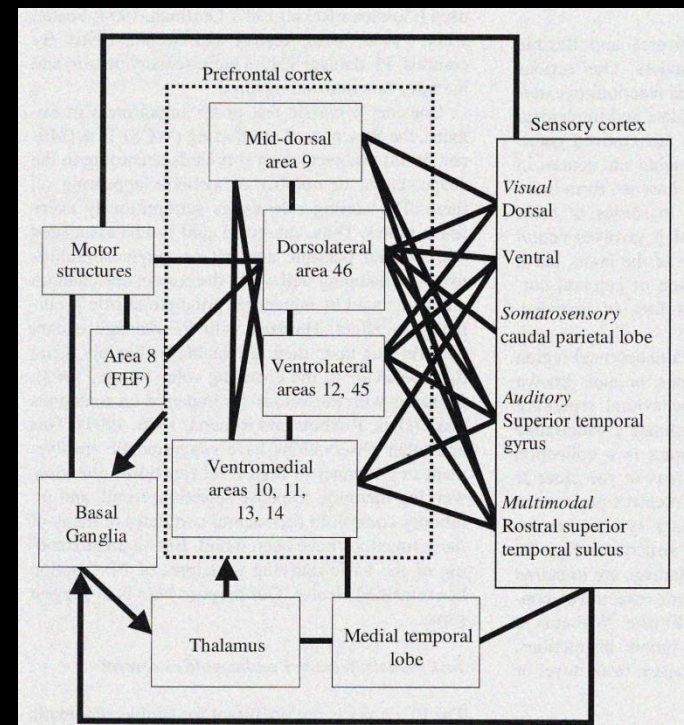
- Controle uitgevoerd door verbindingen PFC en andere hersengebieden

Curtis &
D'Esposito
2003

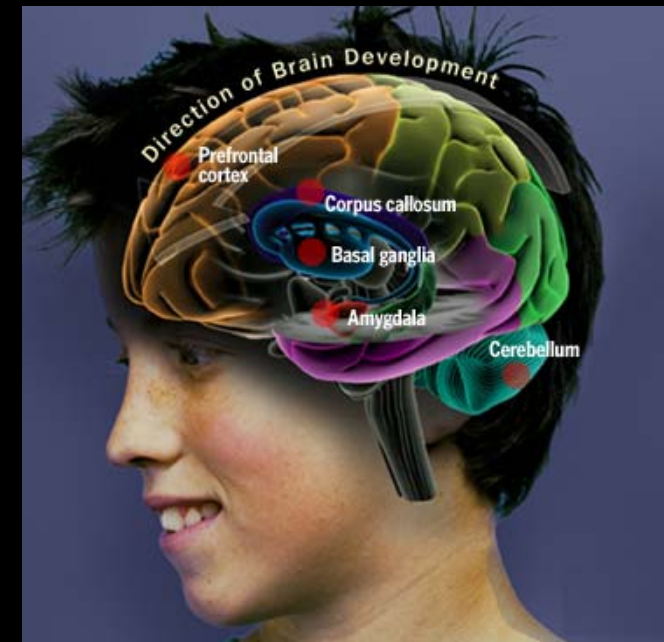
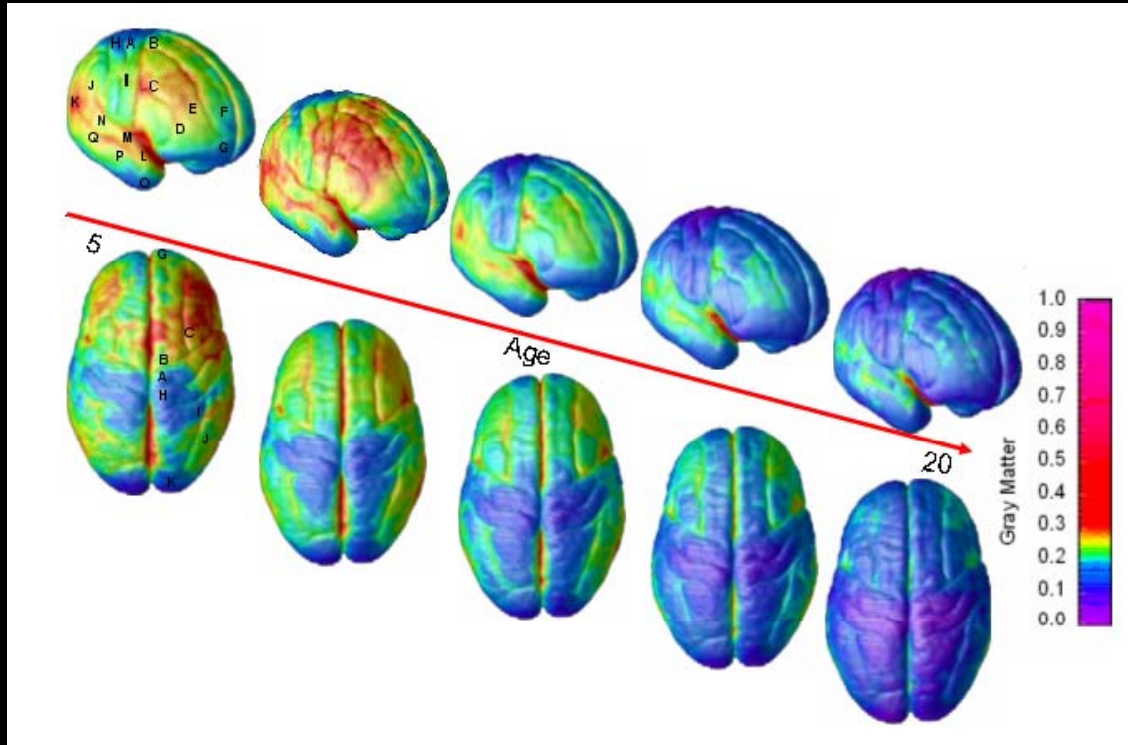
- Verschillende gebieden in PFC dragen bij aan verschillende controle functies

- *Ontwikkeling van controle processen afhankelijk van snelheid van ontwikkeling van subgebieden & connecties*

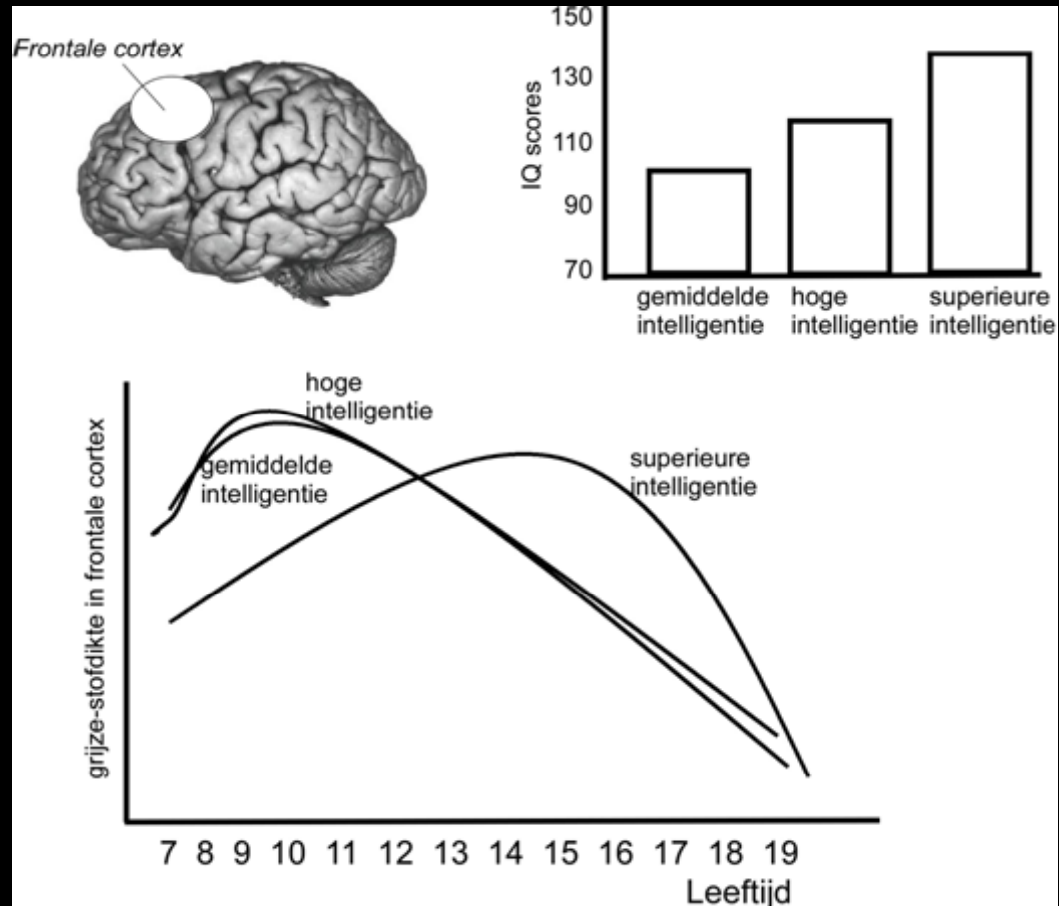

Miller & Asaad, 2002

Structurele ontwikkeling 5-20 jaar

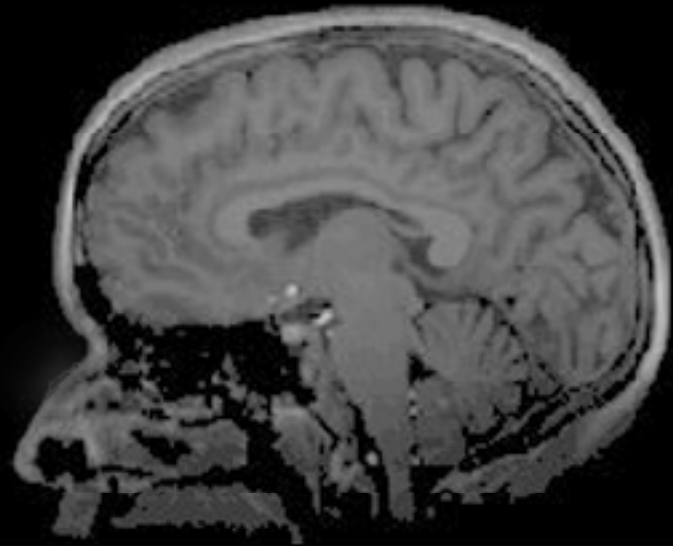

Niet voor iedereen hetzelfde

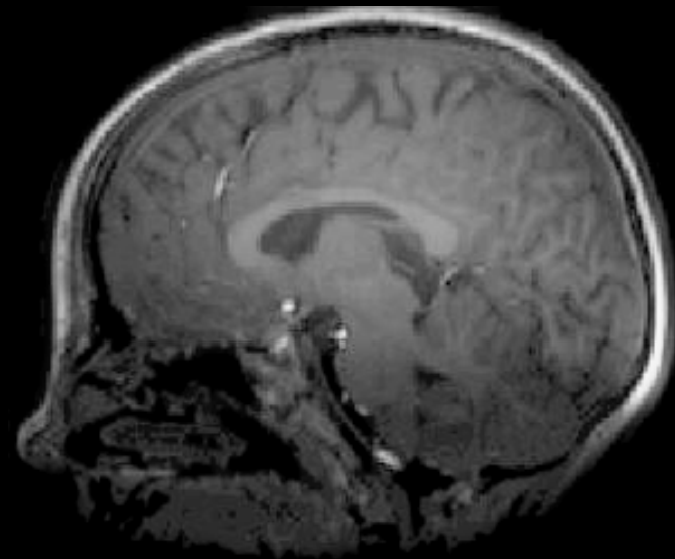

Shaw et al., 2008

Werken de hersenen ook anders bij kinderen dan bij volwassenen?

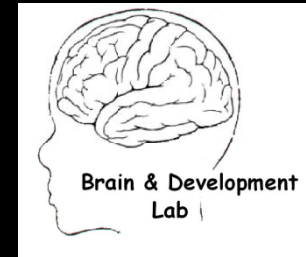
Volwassene

8-jarige jongen

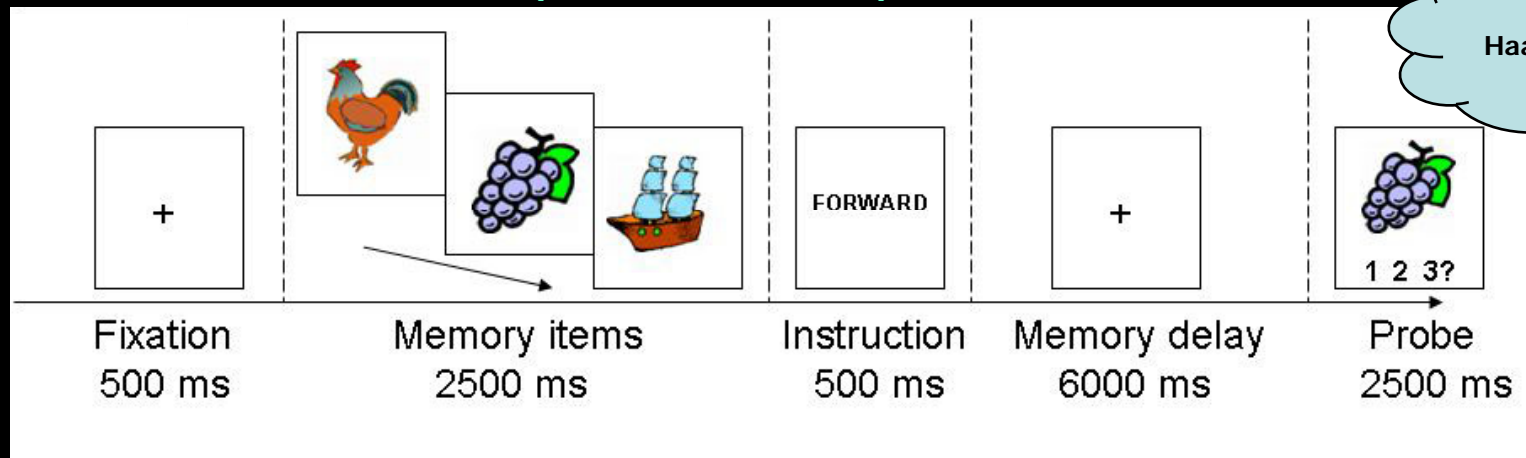
Onderzoek in Leiden Brain & Development lab

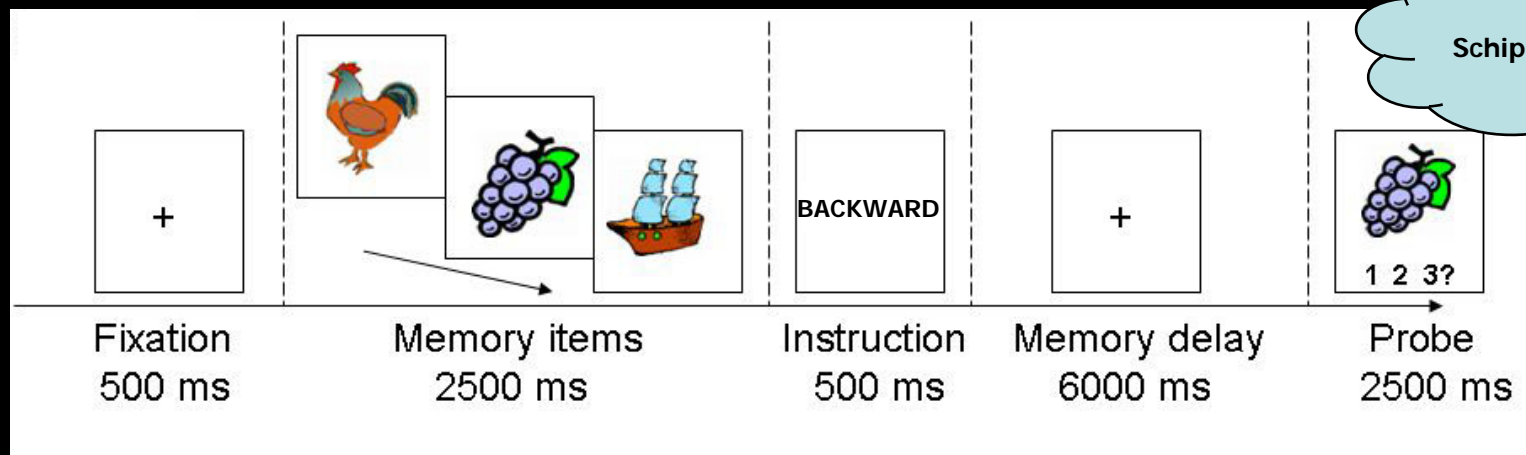
4 onderzoeksillustraties

I. Werken met informatie in je geheugen

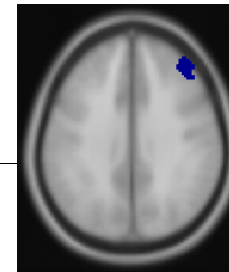
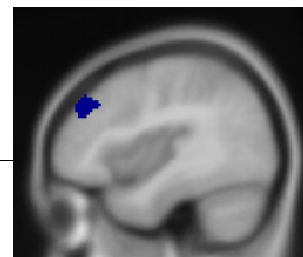
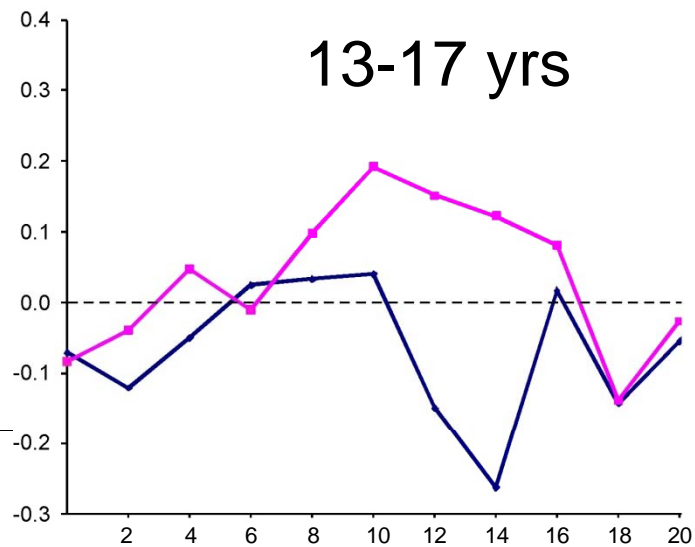
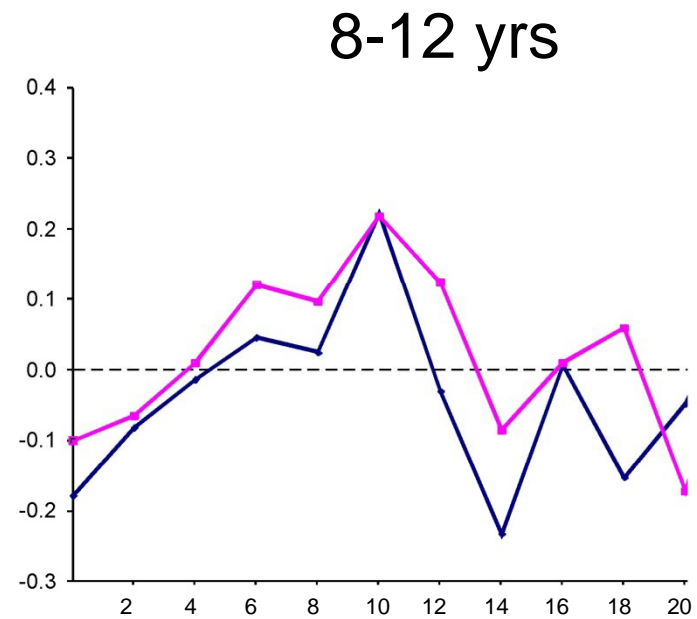
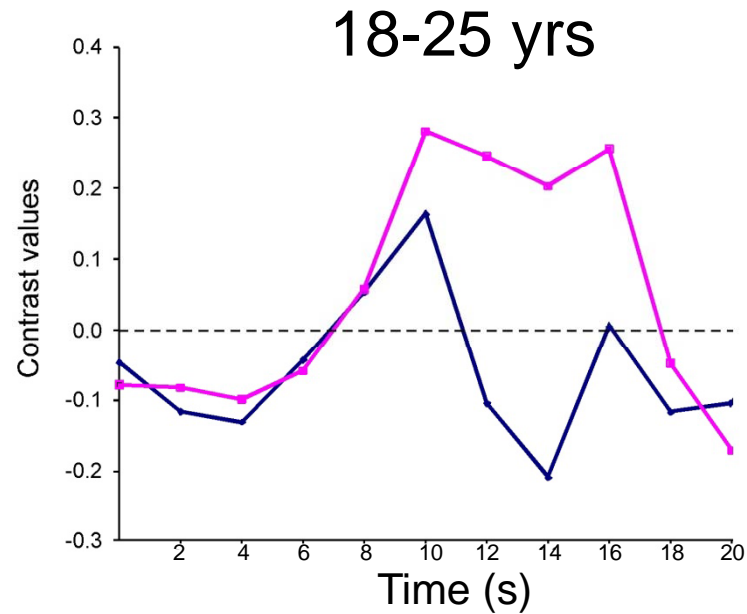
VOORWAARTSE TAAK (VASTHOUDEN)

ACHTERWAARTSE TAAK (MANIPULATIE)

Tijdsverloop voor DLPFC

Training study

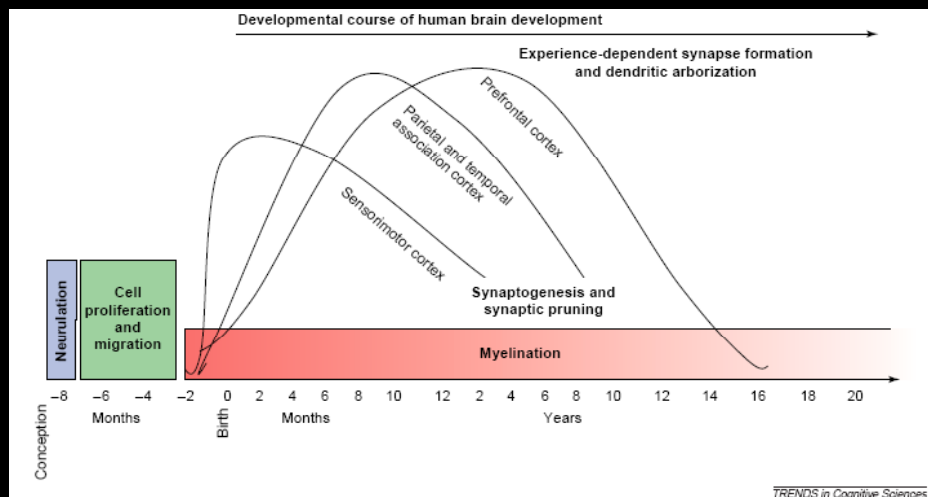

Diets Jolles

Zijn kinderen trainbaar? Zijn leeftijdsverschillen gevolg van:

- 1) Onrijp brein (hersengebied nog niet klaar)
- 2) Te weinig ervaring (niet weten *hoe* het gebied te gebruiken)

Wanneer is leren meest efficiënt?

Casey et al.,
TICS, 2005

II. Leren van Feedback

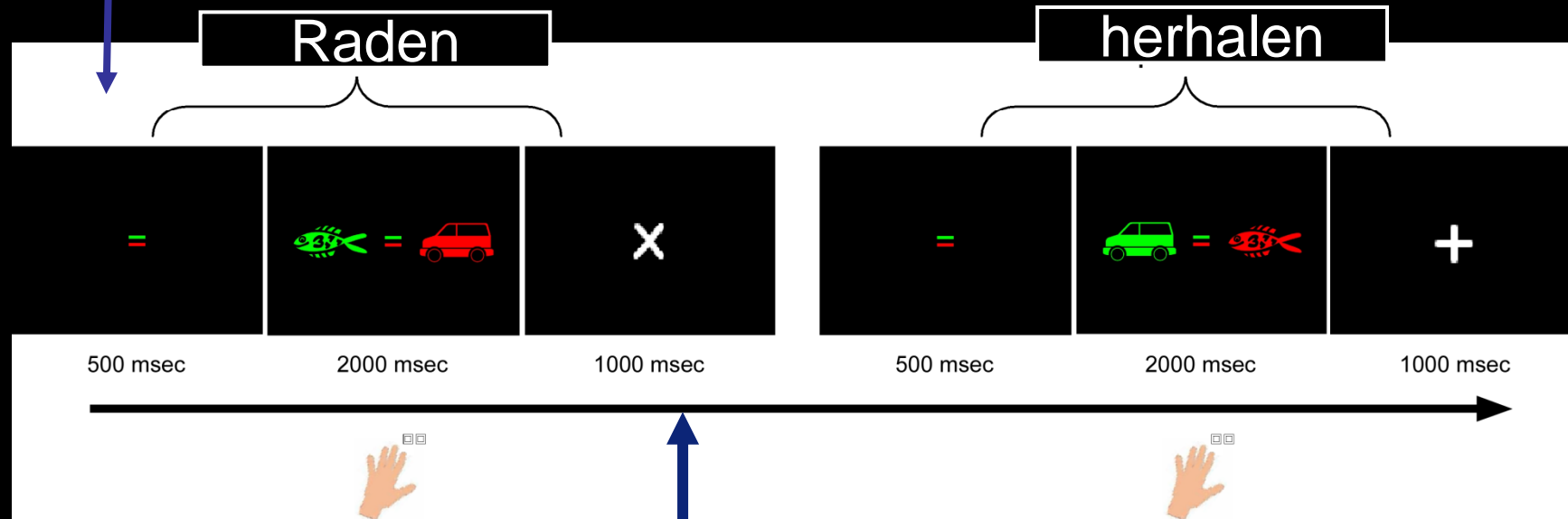
- In dagelijks leven leren we van positieve en negative feedback
- Kinderen meer moeite met feedback leer-taken dan volwassenen. Grote veranderingen tussen 10 en 20 jaar.
- Niet opletten? Niet wisselen? Leren van negatief? Leren van positief?

Feedback-leertaak voor kinderen

Anna van Duijvenvoorde

Signaal: sorteer op kleur of op vorm

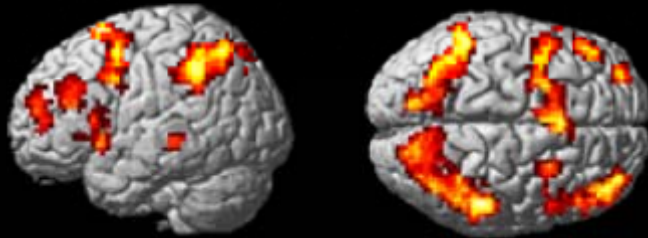

X = Negatieve Feedback, + = Positieve Feedback

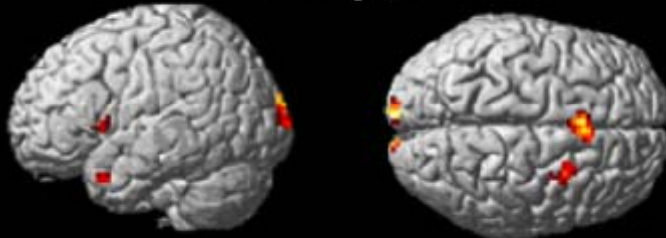
Leeftijdsvergelijkingen

Negative FB > Positive FB

18-25-years

11-13-years

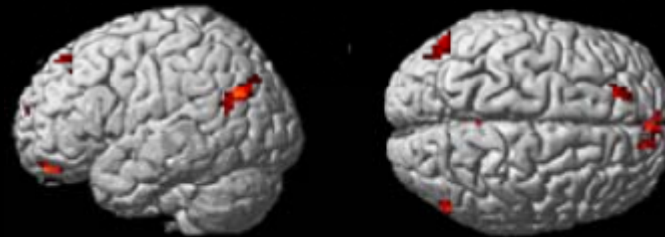

8-9-years

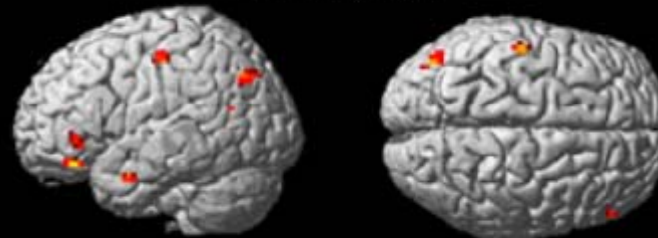

Positive FB > Negative FB

18-25-years

11-13-years

8-9-years

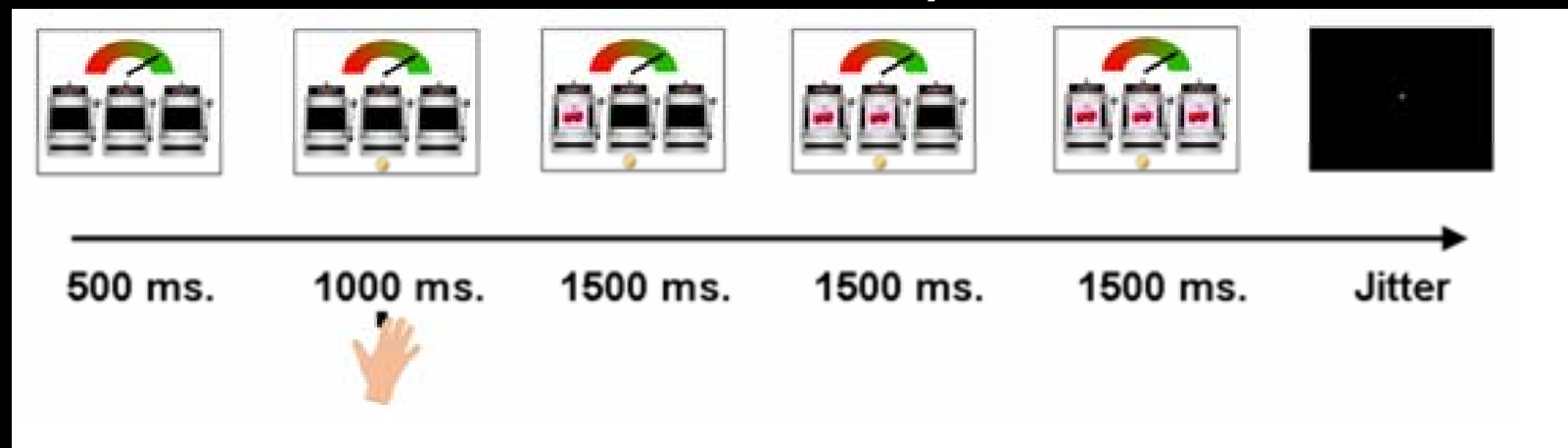

III. Hoe gevoelig zijn adolescenten voor beloning?

Linda van Leijenhorst

Gokkasten spel

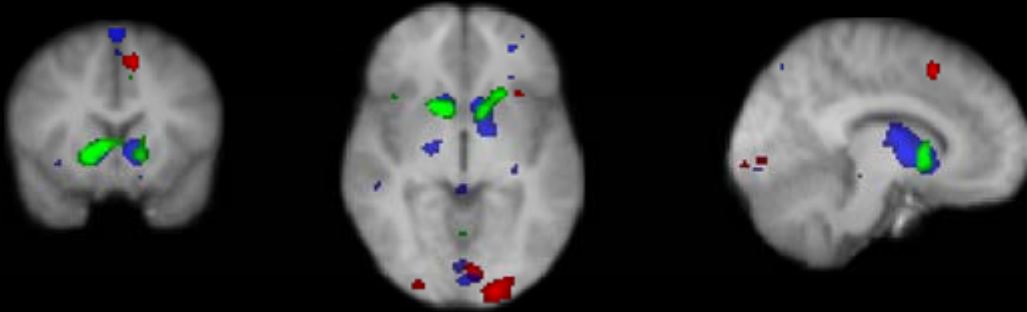

Spel werd gespeeld door 3 leeftijdsgroepen:
10-jarigen, 15-jarigen en jong volwassenen

Winnen

XXX > XXY

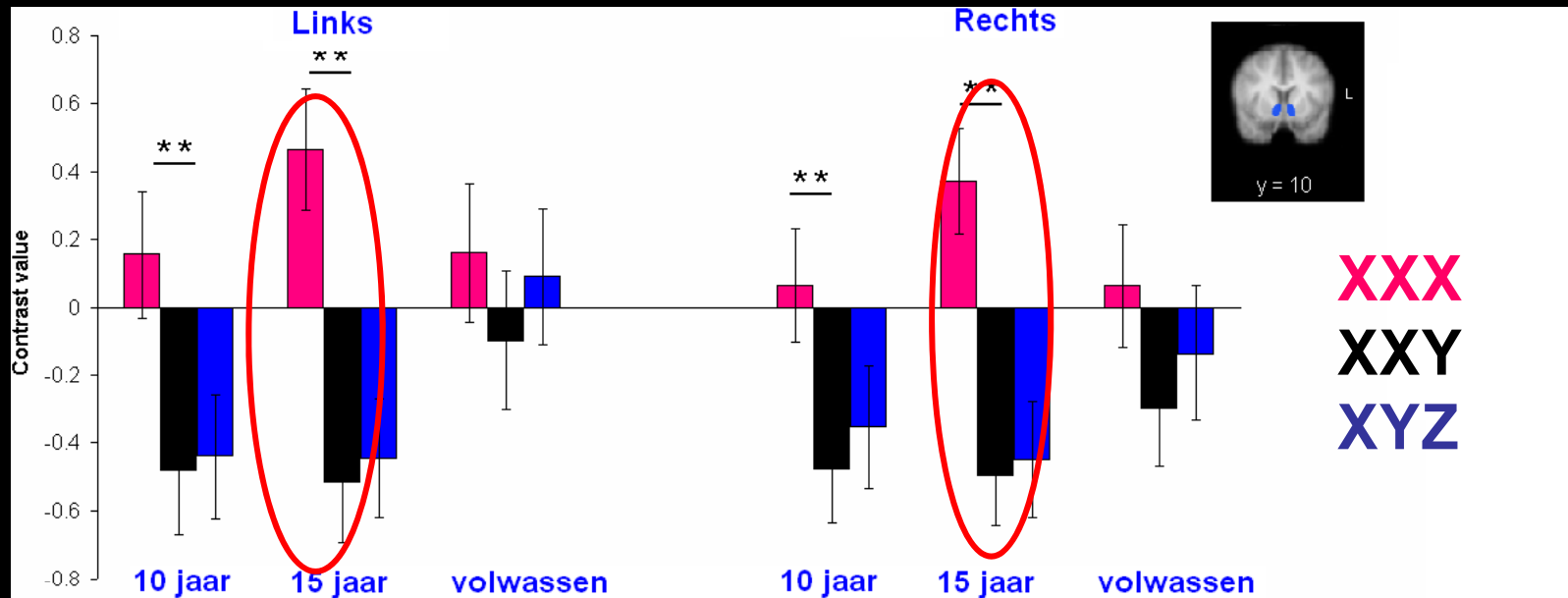

Blauw = 10-jaar

Groen = 15-jaar

Rood = volwassenen

(-10, 14, 52)

Adolescenten: Overactivatie in NaCC: pleziergebied

IV. Veranderingen in sociaal gedrag

Adolescentie is een overgangperiode voor sociaal gedrag

- Focus verandert van ouders naar vriendengroep
- Eerste intieme relaties
- Overgang van competitief gedrag naar samenwerking

Hangt o.a. samen met een toename in de vaardigheid om perspectief te nemen

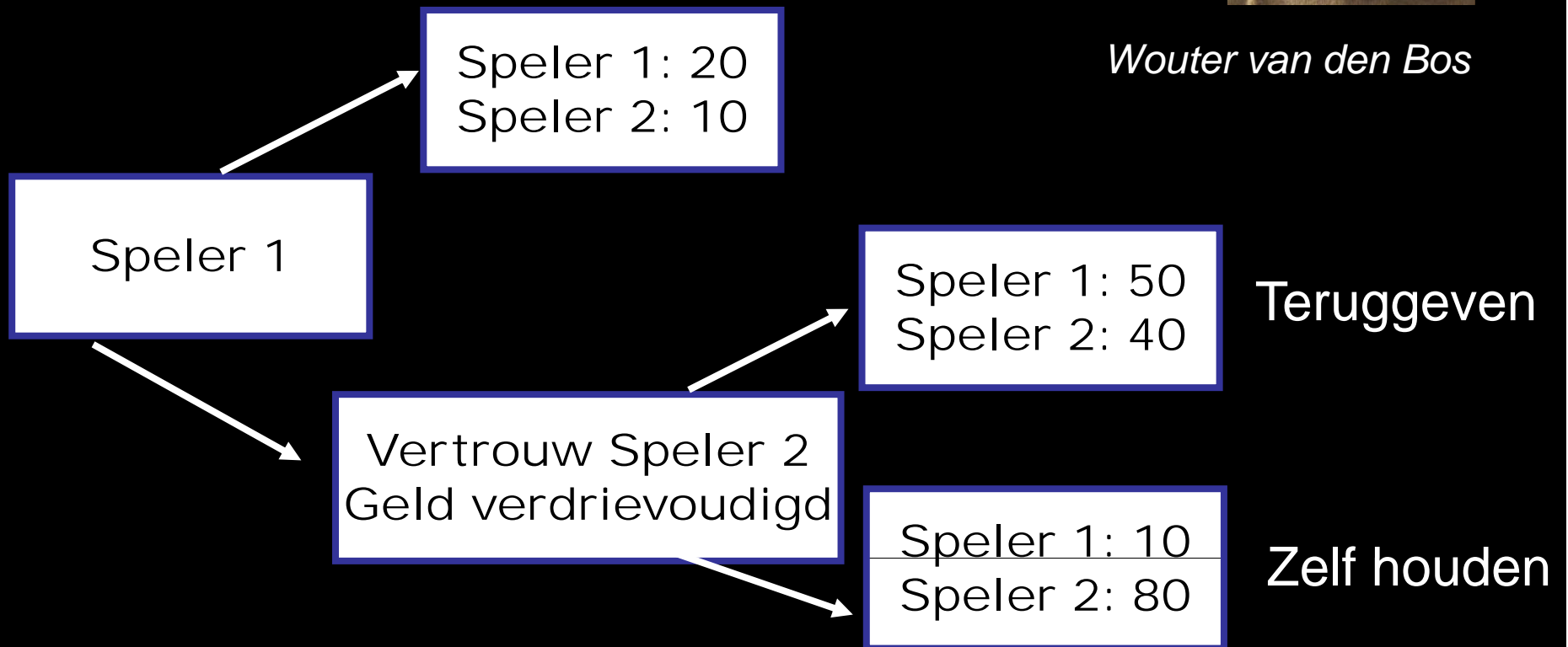

Trust game

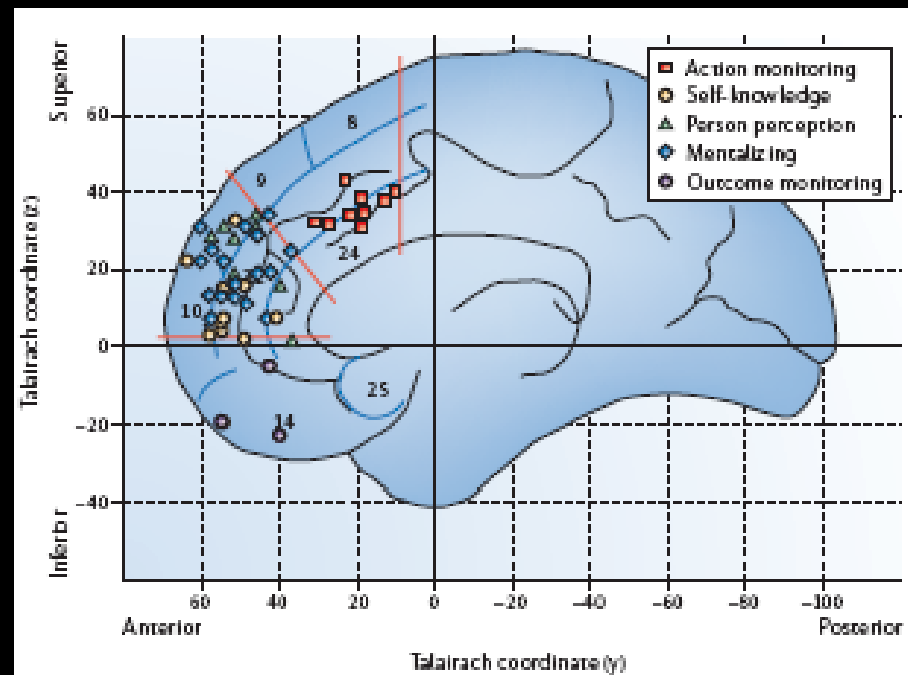
Wouter van den Bos

- Interactie tussen 2 personen

Mediale Frontale Cortex

- Belangrijke rol bij nadenken over eigen doelen versus andermans doelen

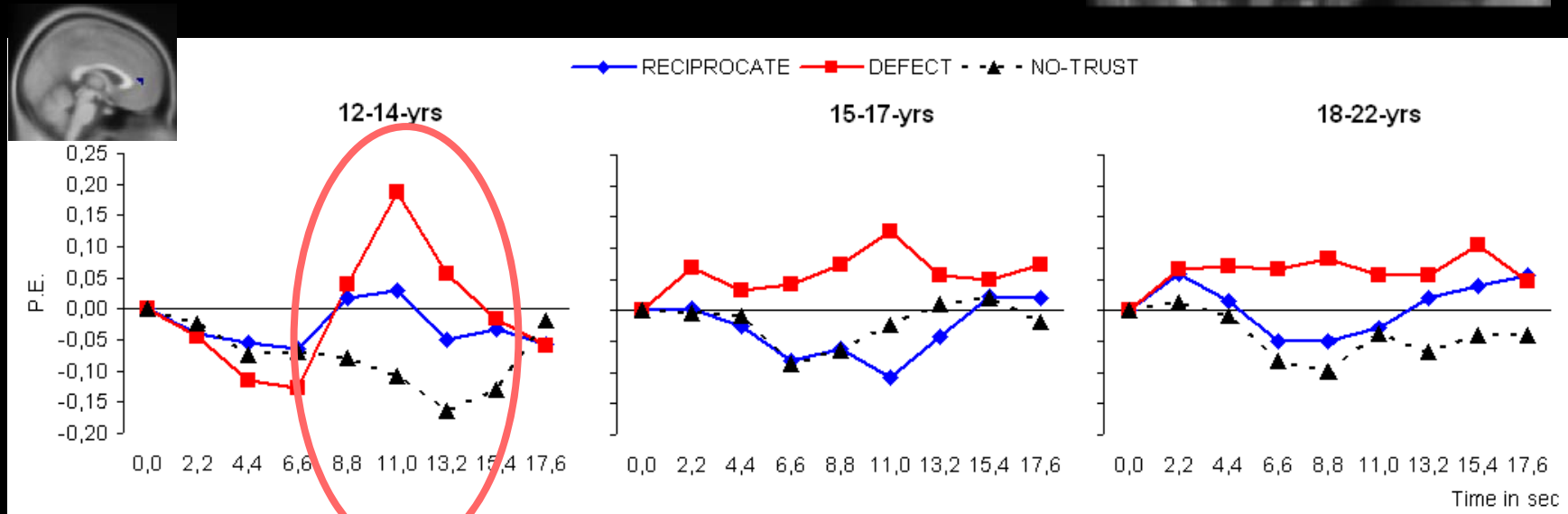
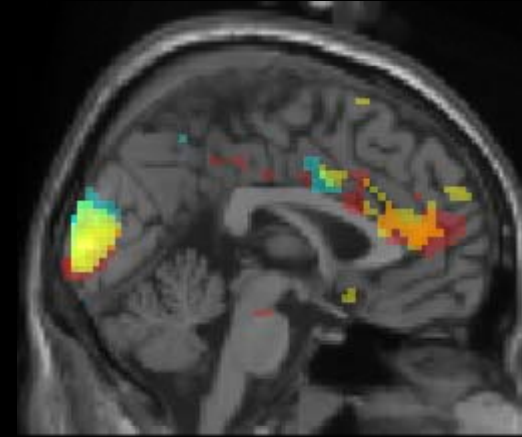

Amodio & Frith, 2006

Tijdseries

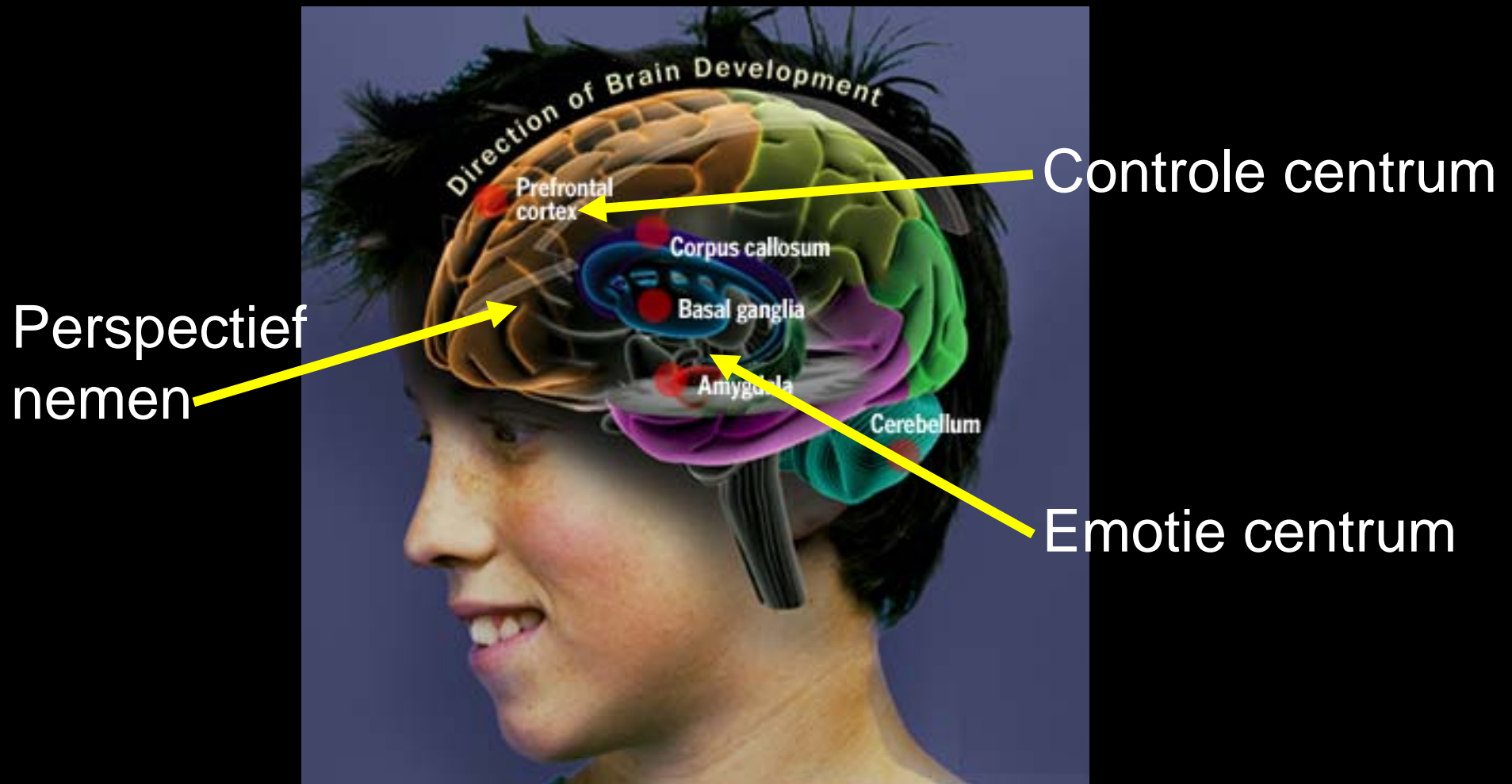
Zelf houden > Teruggeven

12-14-jr 15-17-jr 18-22-jr

Leeftijdsgerateerde toename in specificiteit

Hersenen nog in groei

Kwetsbare balans

Wat hebben we geleerd over..

- Op welke leeftijd zijn scholieren in staat om keuzes te maken over vakken/ stromingen?
- Wat kan een leraar doen met kennis over de hersenen, bijv bij herkennen van talent?
- Zijn de hersenen trainbaar zodat leerlingen toetsen beter kunnen maken?
- Hoe ver zijn we eigenlijk met onze wetenschappelijke kennis om deze vragen te beantwoorden?

Hoe kunnen we dit bereiken?

- Voortzetten van succesvolle onderzoeklijn, met voldoende tijd om resultaten te boeken en inzichten te vertalen
- Samenwerking!
  - > Bereiken van alle leerlingen
  - > Belang van onderzoek naar individuele verschillen
  - > Oog voor potentie

Meer over puberende hersenen:

Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie

Meer over puberende hersenen:

Kijk in je brein - Windows Internet Explorer

http://www.kijkinjebrein.nl/#/intro

Google

File Edit View Favorites Tools Help

KIJK **IN JE** BREIN

functies ervan en wat kun je er eigenlijk allemaal mee?

Let op: In je werkgeheugen kun je al jouw informatie bewaren voor spreekbeurten en werkstukken.

Druk op start en leer alles over jouw brein en het hersenonderzoek van de Universiteit Leiden.

START

Veel dank voor uw aandacht

Voor meer informatie:

www.juniorhersenen.nl

Brain-development@fsw.leidenuniv.nl